

Tárgytematika / Course Description

A kultúrpolitika története és mai irányai

AKLM_BHTM008**Tárgyfelelős neve /****Teacher's name:** dr. Horváth Csaba Sándor**Félév / Semester:** 2022/23/1**Beszámolási forma /****Assesment:** Vizsga**Tárgy heti óraszám /****Teaching hours(week):** 0/0/0**Tárgy féléves óraszám /****Teaching hours(sem.):** 6/0/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

Ismerjék meg a hallgatók a hatalmi gyakorlat kapcsolatát a kultúrával néhány történelmi példán keresztül. Kövessék nyomon a magyar kultúrpolitika szakaszait, jellegzetességeit a történelmi és hatalmi változások tükrében a 19. századtól napjainkig, azt a jelenséget, hogy a politikai rezsimok hogyan állították szolgálatukba a kultúrát, illetve hogyan kísérelték meg hatalmi eszközökkel eliminálni az érdekeiket zavaró kulturális, eszmei áramlatokat, intézményeket. A hangsúly a Trianon utáni kultúrpolitikára, a szocialista rendszer és a rendszerváltás ilyen irányú tevékenységére kerül. Végül az ezredforduló művelődéspolitikai feladatainak és kérdőjeleinek bemutatása is a tantárgy céljai között szerepel.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

- 1) Kultúra és politika. A kultúrpolitika fogalma és helye a politikai rendszerben. Kultúrpolitikai modellek.
- 2) A 19. századi magyar kultúrpolitika előzményei: az abszolutizmus reformjai (Mária Terézia és II. József rendeletei, oktatáspolitikai, nyelvtörvény). a nyelvújítás, mint ellenállási mozgalom.
- 3) A reformkor és a szabadságharc korának oktatáspolitikai elképzelései. Eötvös József liberális tervei.
- 4) A dualizmus kultúrpolitikája. Az 1868-as népoktatási törvény. A középfokú és felsőoktatási rendszer kiépülése. A millennium művészetpolitikai preferenciái. A nemzetiségi kultúra korlátozása.
- 5) A Tanácsköztársaság oktatáspolitikai tervezete.
- 6) A Trianon utáni két évtized kultúrpolitikája (Klebersberg, Kornis, Hóman, Teleki). A német politikai és kulturális orientáció hatása. A zsidóság oktatási és kulturális korlátozása (faji alapú kultúrfőlény-fogalom, numerus clausus stb). A szárszói találkozó kulturális jelentősége (népi írók, népies és urbánus, Németh László stb). A Szabó Dezső jelenség.
- 7) A koalíciós időszak kultúrpolitikája. A szabadművelődés céljai és tartalma.
- 8) Az 50-es évek kultúrpolitikája. A szovjet minta adaptációja (osztályalapú kultúrpolitika). A kulturális forradalom elmélete és gyakorlata. Az iskolák államosítása. Származás szerinti diszkrimináció a felsőoktatásban. A vallás és egyházak háttérbe szorítása (Állami Egyházügyi Hivatal). A szakérettségik rendszere és a NÉKOSZ működése, majd megszüntetése. A tudomány ideologikus alapokra helyezése (szovjet minta). A művészet ideologikus megközelítése. A szocialista realizmus.
- 9) Révai József kultúrpolitikája. Dogmatizmus és sematizmus a művészetekben. A Lukács-viták. Az írók és a hatalom viszonya.
- 10) A korai Kádár-rendszer. A kultúrpolitika "konszolidálása". A hatalom és a művészetek viszonya. A népi írók problematikája. Kultúrpolitika, ideológia, értelmiség.
- 11) A hatvanas-hetvenes évek. Oktatáspolitikai változások (a közép és felsőfokú oktatás kiterjesztése). Népművelésből közművelődés. A filozófus-per tudománypolitikai konzekvenciái. Aczél György: a

három T elve és gyakorlata.

- 12) A hatalom és az ellenzéki értelmiség viszonya. A szamizdat kultúra. A nyugati ellenkulturális áramlatok hatása az ifjúsági szubkultúrákra. A tömegkultúra térnyerése.
 - 13) Kultúrafelfogások és ideológiák a rendszerváltozás idején. Gazdasági és kulturális elit kapcsolata. A kulturális szféra nagyfokú piacosodása. Az ezredforduló magyar kultúrpolitikai irányzatai. Kultúra, média és hatalom.
 - 14) A globalizáció hatása a kultúrára. Uniformizáló törekvések, multikulturalizmus, lokális kultúra, hagyományőrzés. A mecenatúra kérdései és a művelődéspolitikai lehetőségei az ezredforduló után. Esélyegyenlőség, kulturális és társadalmi mobilitás kilátásai. Az oktatási rendszer kérdőjelei. Az oktatási rendszeren kívüli művelődés perspektívái.
-

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

A félév írásbeli vizsgával zárul. Az érdemjegy az előadások anyagának, a tankönyvek megfelelő részleteinek és az ajánlott irodalomból egy szabadon választott mű ismeretéből tevődik össze.

Aláírás feltétele: A konzultációkon való részvétel

Vizsgára bocsátás feltétele: A konzultációkon való részvétel

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Kötelező irodalom:

Drabancz M. Róbert – Fónai Mihály: A magyar kultúrpolitika története 1920–1990. Debrecen, Csokonai Kiadó, 2005.

Pukánszky Béla – Németh András: Neveléstörténet. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1994.